

[B] **ZWART-GEEL-ROOD GRASDUINPARADIJS.
DE BELGICA-REEKS VAN UITGEVERIJ VOETNOOT**

Na *Perlouses*, een ontdekkingsreis door het Franse kortere literaire werk, en *Moldaviet*, hetzelfde concept voor de Tsjechische letterkunde, stapt uitgeverij Voetnoot nu ook naar buiten met een reeks geslaagde boekjes over Belgische korte verhalen van vroeger en nu. Het gaat om Nederlandstalig werk en Franstalig werk in vertaling dat ons steeds als een cluster van drie bandjes voorgeschoteld wordt. Zowel kortverhalen als essays krijgen een plaats in *Belgica* en na (bijna) elke tekst volgt een beschouwing, meestal geschreven door Dirk Leyman, de redacteur van de reeks. Leyman heeft zijn reeks goed in de hand en zorgt er met zijn prikkelende nawoorden zelf voor dat *Belgica* naar een hoger niveau getild wordt, wat zowel een goede als een slechte zaak is, want het impliceert dat sommige teksten het niet in hun eentje redden.

In de eerste *Belgica* worp krijgen Yves Petry, Paul van Ostaijen en Stefan Hertmans een forum, in een tweede beweging worden we voorgesteld aan Franz Hellens (met inleidend essay door Erwin Mortier), Paul Willems en Jan Van Loy. In mei 2011 volgen een kortverhaal van Bart Koubaa, een essay van Freddy de Vree over Marcel Broodthaers en verhalen van de jonge Franstalige auteur Bernard Quiriny. De nog levende auteurs produceren steeds nieuw werk voor de reeks en wat de overleden schrijvers betreft, gaat Leyman op zoek naar verborgen of vergeten schatten die een tweede leven verdienen. Verrassing en ontdekking zijn daarmee centrale aspecten van de *Belgica*-filosofie.

In het oog springend – en jammer genoeg misschien minder verrassend – is de volledige afwezigheid van vrouwelijke auteurs binnen de reeks, die toch een staalkaart van het kortere Belgische werk ambieert te zijn of te worden. Volgens Leyman mogen we wat de dames betreft echter op beterschap rekenen in de toekomst. Verder valt op dat Leyman ervoor kiest de dialoog tussen de componenten van de reeks onderling niet te expliciteren, wat inhoudt dat in de beschouwende onderdelen geen verwijzingen of vergelijkingen te bespeuren vallen. Jammer, maar er moet natuurlijk een grens getrokken worden met betrekking tot wat

haalbaar is binnen het project. De redacteur laat het metaniveau voor wat het is en bouwt de reeks in de plaats daarvan uit tot een zwart-geel-rood grasduinparadijsje.

Belgica's belangrijkste troef is eenvoudig maar briljant: de reeks inspireert tot verder lezen en ontdekken. De sleutel van dit effect ligt zoals gezegd vooral in de dialoog tussen de tekst en het nawoord, die in bijna alle gevallen een meerwaarde oplevert en van alle boekjes een interessant speelveld maakt. Leyman zelf neemt de nawoorden van boek 1 (Petry), 2 (Van Ostaijen), 3 (Hertmans) en 6 (Van Loy) voor zijn rekening. Erwin Mortier schrijft in boek 4 een inleidend essay over Franz Hellens gevolgd door een tekst van de Franstalige Brusselaar in vertaling van Leonard Nolens. In boek 5 komt een vertaling van Paul Willems' *Nevelkathedraal* met een nawoord van Hans van Pinxteren aan bod. Het is vooral Leyman die indruk maakt en in sommige gevallen de tekst waarover hij reflecteert zelfs overklast. Met kennis van zaken en een vlotte pen schetst de man achter de literaire blog *De Papieren Man* de (receptie)geschiedenis en de context van een bepaalde auteur en zijn oeuvre. Daarbij is ook ruimte voor een originele benadering van de vorm van het reflectieve schrijven. Zo presenteert de redacteur ons een "abecedarium" dat door middel van trefwoorden een "portret in scherven" van Stefan Hertmans schetst. Op geen enkel moment worden Leymans beschouwingen saai, ze verruimen en blazen nieuw leven in de teksten waarmee ze zich inlaten. Hans van Pinxteren daarentegen zegt weinig wat niet al op alle mogelijke manieren duidelijk uit Willems' teksten blijkt en mist zo toch een kans. Erwin Mortiers essay breekt een lans voor de herwaardering van de Vlaamse francofone literatuur en besluit zijn nostalgische betoog met de afgezaagde vraag "hoe we met de verscheidenheid van vandaag en morgen [Turks, Pools en Gents in Mortiers linguïstische interpretatie] zullen omgaan als we die van gisteren [Nederlands en Frans] al moeilijk kunnen accepteren". Het wringt wat dat Mortiers verzuchting terecht komt in een reeks die ervoor kiest de Franstalige teksten in vertaling weer te geven. Maar je hoeft niet van België te houden om *Belgica* te appreciëren. De reeks werpt zich niet op als beademingstoestel voor de Belgische ziel. Leyman houdt het vooral bij een gezonde literaire interesse voor wat in België gebeurt en gebeurde.

Sommige primaire teksten blijven vooral een vitrinekast voor hun auteur – dan denk ik aan Van Loys apathische vertelling *Weltschmerz voor dummies* – en vallen intrinsiek te licht uit. Andermaal wordt duidelijk dat het kortverhaal een niet te onderschatten genre is. De auteursfocus van het project – de naam van de auteur op wie scherpgesteld wordt, staat in grote letters op de fraai vormgegeven tricolore kaft en het nawoord richt zich vooral op auteur en oeuvre – zet de kortverhalen wat in de schaduw. Dit creëert een spanning met de zelfverklaarde intentie om “het kortere baanwerk in de Vlaamse en Franstalige Belgische literatuur” te belichten. Aan de andere kant van het spectrum vinden we teksten om duimen en vingers bij af te likken, zoals Van Ostaijens *Het bordeel van Ika Loch* – niet toevallig het bekendste van de opgenomen grotesken van Van Ostaijen – of de dromerige tekstschilderijen van Paul Willems. Yves Petry’s typische opmerkelijke gedachten over de relatie tussen auteur en boek – “de schrijver valt, op een paar fysieke bijkomstigheden na, samen met zijn roman” – vormen een verfrissende aanloop tot de reeks.

Tijdens zijn beste momenten is *Belgica* een uniek platform om pareltjes van teksten en schatten van auteurs te ontdekken, tijdens zijn mindere momenten zijn altijd nog de beschouwende bijdragen van belang. De reeks slaagt tot nu toe voor het grootste deel in zijn eigen originele opzet en pakt uit met een verrassend, lichtvoetig maar nooit leeghoofdig en inspirerend concept. Dit smaakt naar meer.

CHARLOTTE PLYSER

YVES PETRY, *Mijn leven als foetus*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 48 p.

PAUL VAN OSTAIJEN, *Vijf grotesken*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 150 p.

STEFAN HERTMANS, *Je portret*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 64 p.

ERWIN MORTIER, *Een ontsnappingskunstenaar*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 64 p.

PAUL WILLEMS, *De nevelkathedraal*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 96 p.

JAN VAN LOY, *Weltschmerz voor dummies*, Voetnoot, Amsterdam, 2010, 48 p.